

Nr 960

Av herr **Wiklund** i Stockholm, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 136, angående rundradions fortsatta verksamhet m. m.*

Splittringen i uppfattningen om hur färg-TV skulle etableras på vår kontinent var från början av enbart teknisk natur. Denna har bidragit till fördröjningen av uppbyggnaden av sådan TV i Europa och därmed även i Sverige. I prop. nr 136 ställes frågan härom öppen. Detta innebär en stor risk ur samhällsekonomisk synpunkt, eftersom planering av den totalt sett mycket kostnadskrävande färg-TV:ns införande i de svenska hushållen uteslutes eller försvåras, och krav på samhällsekonomien i uppbyggnadsskedet därmed kan hastigt aktualiseras utan tillräckliga möjligheter att bemästra dessa krav.

Färg-TV, som ju innebär »en helt ny dimension för TV», började sändas i USA redan 1954, medan vi i Europa alltså inte ens står inför dess start. Situationen på detta område är likartad med den som råder inom rymdforskningen liksom på telekommunikationssatelliternas område: splittring i fråga om metodik och ekonomi mellan staterna i västra Europa och stagnation eller åtminstone eftersläpning i den praktiska tillämpningen av forskningens framsteg på båda dessa områden. USA och Sovjet tränger fram med makten av dessa länders storlek och därmed deras ekonomiska resurser och banar väg på olika områden på det tekniska planet, medan det i småstater sönder-splittrade Europa inte förmår sig till något samlande grepp utan nästan bara ser på, när de »stora» styr och ställer. Ett land som även på andra områden än det tekniska spelar en allt större roll är Japan. Det är betecknande för läget på färg-TV-området att regelbundna sändningar av program i färg f. n. inte förekommer annat än i USA och — i Japan. F. ö. sändes redan hälften av alla TV-program i USA i färg.

En av orsakerna till splittringen i Europa i färg-TV-frågan är att det finns tre olika system att välja på: 1) det amerikanska (NTSC — National Television System Committee), 2) det franska (SECAM — Sequentel A Mémoire) och det västtyska (PAL — Phase Alternation Line). 1962 tillsatte EBU (European Broadcasting Union) en arbetsgrupp bestående av experter från radiosändningsföretag, myndigheter och TV-fabrikanter för att studera hur uppdelningen på många TV-system skulle kunna undvikas. Gruppen har utfört en hel del forskning och avgivit rapporter till CCIR (International Radio Consultative Committee).

Efter fruktlösa försök att finna en gemensam linje till avveckling av vad som kallats färg-TV-kriget inbjöds till en CCIR-konferens i Wien i början av förra året. Producentintressena hade vidmakthållit en rivalitet mellan de tre systemen, och detta tillika med de prestigepräglade franska strävandena till hegemoni i Europa på även det tekniska och kulturella området ledde till denna frågas politisering internationellt, vilken alltjämt tycks föreligga. Två dagar före Wienkonferensens öppnande meddelades att franska och sovjetryska regeringarna överenskommit om samarbete för att snabbt bygga upp och utveckla färg TV:n i Europa på basis av det franska SECAM-systemet. Man utgick från att Östtyskland naturligen snabbt skulle ansluta sig till den fransk-ryska ståndpunkten, till vilken revolutionsminnets firande 1967 och utsikten till snabb utbyggnad av ett färg-TV-nät till dess såsom resultat av denna överenskommelse synes ha bidragit. Även Västtyskland skulle snart dras med. Hur skulle detta land annars kunna via även färg-TV öva inflytande på Östtyskland? Man räknade också med att stora inbrytningar på den ryska marknaden för europeisk elektroindustri skulle kunna göras. Vid en röstning vid Wienkonferensen delade man sig på alla tre systemen (21 länder röstade för SECAM med Ryssland och Frankrike i spetsen, 11 för PAL, bl. a. Västtyskland, Italien och Österrike samt de skandinaviska staterna, medan bl. a. England och Holland stod fast vid det amerikanska systemet).

Genom påverkan från både amerikanskt och brittiskt experthåll har PAL-systemet kunnat förbättras, och både England och Holland har därför i slutet av förra året givit upp det amerikanska systemet och accepterat PAL. Valet står därför nu inte mellan tre utan mellan två system. Även en integration av egenskaperna hos SECAM och PAL har varit föremål för försök. Ett par varianter — SECAM 3 resp. 4 — är resultatet av dessa försök, som dock hittills inte lett till någon för alla länder i Europa gemensam apparatur för färg-TV. Frankrike och Ryssland står fast vid SECAM-systemet och har nyligen stannat för SECAM 3, vilket system lättast kan tillämpas vid produktion av sändnings- och mottagningsapparater för färg-TV.

Något definitivt avgörande för Sveriges del av färg-TV-system föreligger inte ens efter CCIR-konferensen i Oslo i somras. Ryssland tillsammans med östblocksländerna och Frankrike vidbliver sin ståndpunkt, eftersom engelsmännen avvisat den från detta håll erbjudna kompromissen SECAM 4. Sverige, som hittills varit inriktat på PAL-systemet, tillsammans med övriga skandinaviska länder och England, kan därmed komma att bilda ett isolerat block i ett Europa, som på färg-TV-området kommer att domineras av SECAM 3. En sådan splittring skulle innebära vissa tekniska hinder, då det gäller att utveckla och stärka de europeiska enhetssträvandena på nyhetsförmedlingens, allmänbildningens och kulturlivets områden. Den nuvarande uppdelningen på olika system i Europa inom TV i svart-vitt medför svårigheter inte bara vid överföring av TV-program mellan länderna utan

också vid t. ex. magnetoscope-upptagning av dessa för framtida konsumtion. Det arbete, som Europarådets utskott för vetenskapliga och kulturella frågor utför för att främja ett enhetligt system för färg-TV i Europa, kan väl ha en viss betydelse men leder förmodligen inte till omedelbara resultat.

Utöver faran från samhällsekonomisk synpunkt sett av att nu inte ens något så när fixera tidpunkten för färg-TV:s införande i vårt land är det från allmän planeringssynpunkt och med tanke på producentintressena olyckligt att även valet av tekniskt färg-TV-system uppskjutes. Tanken med detta torde vara att man anser sig böra avvakta den på detta område snabbt fortskridande tekniska utvecklingen, som eventuellt kan ge nya uppslag och anledning till ett förändrat ställningstagande jämfört med om valet av tekniskt system omedelbart skulle träffas. Med denna inställning vore ett avgörande i denna fråga egentligen aldrig riktigt tillrådligt. Med all respekt för här föreliggande dilemma kan dock ett ställningstagande av planeringsskäl uppenbarligen nu inte uppskjutas någon längre tid.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t
dels uttalar sig för införande av färg-TV i vårt land 1971
och för ett definitivt val av tekniskt färg-TV-system snarast
möjligt,

dels hemställer, att Kungl. Maj:t utan dröjsmål måtte för
riksdagen framlägga de förslag som ett sådant uttalande må
erfordra.

Stockholm den 22 november 1966

Daniel Wiklund (fp)